

Jerzy Witczak

Funkcjonowanie centralnego serwisu informacji katalogowej i bibliograficznej FIDES w 2011 roku

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1 (34), 175-179

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. JERZY WITCZAK¹

FUNKCJONOWANIE CENTRALNEGO SERWISU INFORMACJI KATALOGOWEJ I BIBLIOGRAFICZNEJ FIDES W 2011 ROKU

Centralny internetowy serwis informacji katalogowej i bibliograficznej Federacji FIDES obejmuje serwer baz danych w programie MAKWWW, multiwyszukiwarkę FIDKAR oraz Księgozbiór Wirtualny (bibliotekę cyfrową) Federacji FIDES. Na jego uaktualnienie, utrzymywanie i poszerzenie federacja otrzymała z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dofinansowanie w wysokości 12 tys. zł, przy wkładzie własnym federacji wynoszącym 4 tys. zł. Nowym ważnym elementem składowym tego serwisu stała się przede wszystkim Elektroniczna Bibliografia Nauk Teologicznych, na której uruchomienie i wzbogacenie przeznaczono w 2011 roku 10 tys. zł.

Federacja FIDES prowadzi centralny serwis informacji katalogowej i bibliograficznej od 2004 roku. W jego skład wchodzi przede wszystkim multiwyszukiwarka FIDKAR – narzędzie prezentacji bibliotecznych baz danych oparte na protokole Z39.50. Dzięki temu bazy bibliotek członkowskich prezentuje się rozłącznie z możliwością wspólnego, jednoczesnego ich przeszukiwania. Bazy katalogowe książek są prezentowane i przeszukiwane wspólnie z bazami bibliograficznymi książek i artykułów z czasopism oraz z katalogami prac dyplomowych. Obecnie w multiwyszukiwarce FIDKAR udostępnia się jednocześnie ponad 100 baz, utworzonych przez biblioteki członkowskie Federacji FIDES. Cały serwis, powszechnie i bezpłatnie dostępny w Internecie pod adresem <http://fidkar.fides.org.pl>, jest za-

¹ Biblioteka Papieskiego Wydziału Teologicznego i Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu.

instalowany na własnym serwerze federacji. Część baz jest umieszczona na serwerze FIDES, a pozostałe są dostępne zdalnie za pośrednictwem protokołu Z39.50. Ponadto w skład Centralnego Serwisu wchodzi od 2006 roku biblioteka cyfrowa pod nazwą Księgozbiór Wirtualny Federacji FIDES (<http://digital.fides.org.pl>), umieszczona dotąd również na tym samym serwerze, utrzymywanym bezpłatnie w jednej z bibliotek członkowskich: w Bibliotece PWT i MWSD we Wrocławiu.

We wrześniu 2011 roku dokonano rozdzielenia serwisu na dwa odrębne serwery poprzez zakupienie i uruchomienie nowego serwera Dell PowerEdge R210 w celu utrzymywania biblioteki cyfrowej Federacji FIDES oraz zainstalowania na nim oprogramowania dLibra w wersji 5.0. Pozostałe elementy składowe serwisu pozostały na dotychczas używanym serwerze, zakupionym w 2006 roku. W ten sposób nastąpiła znacząca poprawa jakości wszystkich usług informacyjnych poprzez skrócenie czasu oczekiwania na wyświetlenie się strony, związane ze zmniejszeniem jednostkowego obciążenia serwerów. Zrealizowano również planowane uaktualnienie i poszerzenie Księgozbióru Wirtualnego Federacji FIDES. Obecnie zawiera on 1 090 publikacji cyfrowych dostarczonych przez biblioteki członkowskie (według stanu z 31 grudnia 2011 r.). W ciągu 2011 roku opracowano redakcyjnie i umieszczono w bibliotece cyfrowej łącznie ponad 250 nowych publikacji, w tym cztery inkunabuły i siedemdziesiąt starych druków, przede wszystkim z unikalnej kolekcji współprawnych druków ulotnych ze zbiorów Biblioteki Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie, liczącej sześćdziesiąt siedem druków z XVIII wieku, dotyczących głównie historii Polski. Federacja nie posiada własnej pracowni digitalizacyjnej, a jedynie stanowisko redaktora, zasadniczo więc funkcjonowanie biblioteki cyfrowej opiera się na dostarczonych gotowych skanach oraz – w większości – na publikacjach oryginalnie cyfrowych. Wśród nich opracowano i dodano do biblioteki cyfrowej artykuły z czasopism naukowych „Warszawskie Studia Teologiczne”, „Studia Włocławskie” i „Perspectiva”.

Cały czas również uaktualniano i poszerzano zawartość baz katalogowych i bibliograficznych, umieszczonych na serwerze FIDES. Są to bazy szesnastu bibliotek członkowskich, które nie posiadają własnych serwerów internetowych, federacja zatem udostępnia im nieodpłatnie miejsce na swoim serwerze. Bazy te są włączone do multi-

wyszukiwarki FIDKAR oraz równolegle prezentowane oddzielnie w programie MAKWWW. W październiku 2011 roku dodano do serwisu bazę bibliograficzną *Jan Paweł II. Bibliografia polska*. Stanowi ona kumulację siedmiu tomów wydanych dotychczas w Rzymie przez Fundację Jana Pawła II – Ośrodek Dokumentacji Pontyfikatu Jana Pawła II. Baza ta liczy ponad 30 tys. rekordów bibliograficznych. Co miesiąc była również uaktualniana kopia centralnej kartoteki haseł wzorcowych CKHW NUKAT. Z polecenia NUKAT FIDES utrzymuje i aktualizuje kopię na swoim serwerze oraz jest jej dystrybutorem dla bibliotek opracowujących swoje katalogowe bazy danych w programie MAK, w tym dla bibliotek naukowych (np. Biblioteka Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) oraz publicznych i pedagogicznych, m.in. dla Książnicy Podlaskiej w Białymstoku, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnowie, Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej w Olsztynie, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach i in. Biblioteki te pobierają bazę CKHW nieodpłatnie z serwera FIDES.

Najważniejszym zadaniem w roku 2011 z punktu widzenia wzbogacenia serwisu informacyjnego było tworzenie i udostępnianie w Internecie Elektronicznej Bibliografii Nauk Teologicznych (EBNT). Prace nad stworzeniem jednolitej bieżącej bibliografii nauk teologicznych w formacie MARC21 w miejsce wielu rozproszonych bibliografii cząstkowych, opracowywanych dotąd przez biblioteki członkowskie FIDES, z wykorzystaniem rekordów Bibliografii Zawartości Czasopism, tworzonej przez Bibliotekę Narodową, rozpoczęto jeszcze w 2010 roku. Dwudziestego piątego października 2010 roku Biblioteka Narodowa i Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES podpisały list intencyjny w sprawie współpracy przy tworzeniu Elektronicznej Bibliografii Nauk Teologicznych. EBNT została oficjalnie uruchomiona 2 kwietnia 2011 roku. W chwili otwarcia liczyła prawie 63 tys. rekordów, z czego 6 300 (10 proc.) utworzyła Federacja FIDES. Bibliografia aktualnie rejestruje zawartość 175 tytułów czasopism teologicznych, historycznych, filozoficznych i religioznawczych oraz treść 256 prac zbiorowych wydawanych przez uczelnie kościelne i inne ośrodki od roku 1980.

Bibliografia powstaje w znacznej mierze na podstawie opisów bibliograficznych przekazywanych nieodpłatnie przez Bibliotekę Narodową, tworzonych w tamtejszym Zakładzie Bibliografii Zawar-

tości Czasopism. W 2011 roku, od chwili uruchomienia serwisu, Biblioteka Narodowa przekazała Federacji FIDES kolejne 5 600 opisów. Natomiast w ramach zadania dofinansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego wykonano na podstawie umowy o dzieło 1 200 brakujących opisów bibliograficznych artykułów z czasopism z lat wcześniejszych, nieindeksowanych przez Bibliotekę Narodową. Ponadto dwie biblioteki należące do Federacji FIDES (AWSO w Białymstoku i Księży Misjonarzy w Krakowie) dostarczyły ok. 500 kolejnych opisów uzupełniających bibliografię. W sumie liczba rekordów w EBNT przekroczyła już 70 tys.

Otrzymane dane, pochodzące z różnych baz i lat, wymagały ujednoczenia opisów i haseł zgodnie z CKHW, poprawienia indeksu haseł przedmiotowych według aktualnego słownika JHPBN oraz kontrolowania kompletności danych w ramach poszczególnych tytułów. Ponadto uzupełniano część opisów Biblioteki Narodowej o streszczenia (spisy treści) i linki do wersji pełnotekstowych w polskich bibliotekach cyfrowych. Konieczne prace redakcyjne i administrowanie bazą MAK częściowo sfinansowano na podstawie umowy o dzieło. Ponadto w celu zachowania kopii bezpieczeństwa zakupiono zewnętrzny dysk twardy o dużej pojemności.

W efekcie przeprowadzonych prac uzyskano znaczący wzrost wydajności serwisu i wyraźną poprawę jakości usług informacyjnych. Nastąpiło poszerzenie serwisu o dwie nowe bazy bibliograficzne, w tym szczególnie ważną Elektroniczną Bibliografię Nauk Teologicznych (EBNT), która jest na bieżąco aktualizowana i poddawana korekcie. Wykonane prace wpłynęły na wzrost zainteresowania użytkowników zasobami Centralnego Serwisu FIDES.

Dotyczy to najpierw Księgozbioru Wirtualnego Federacji FIDES. Biblioteka cyfrowa FIDES należy od początku do Federacji Bibliotek Cyfrowych, a jej zasoby są przeszukiwane dzięki mechanizmom FBC. Za pośrednictwem Federacji Bibliotek Cyfrowych jako agregatora danych metadane publikacji są również przekazywane do europejskiej biblioteki multimedialnej Europeana. Wzrost liczby publikacji oraz ich tematyka, jak również umieszczenie na nowej platformie sprzętowej (lepsza jakość obsługi) przyczyniły się do znaczącego zwiększenia liczby odwiedzin. Według statystyk programu dLibra w 2011 roku Księgozbiór Wirtualny FIDES odwiedziło prawie

810 tys. czytelników (w 2010 roku – 300 tys.), a łączna liczba czytelników w dniu 31 grudnia 2011 roku wynosiła 2 298 641.

Podobnie bardzo dużym zainteresowaniem cieszył się informacyjny serwis bibliograficzno-katalogowy, oparty głównie na multiwyszukiwarce FIDKAR. Według miarodajnych statystyk serwera wzrosły wszystkie wskaźniki. Cały serwis w ciągu 2011 roku odwiedziło ok. 34 500 różnych gości (w 2010 roku – 33 tys.), liczba wizyt wynosiła 68 tys. (w 2010 roku – 60 tys.), wygenerowano 1 246 tys. stron (w 2010 roku – prawie 800 tys.), w tym w wyszukiwarce FIDKAR – ponad 500 tys. (w 2010 roku – 400 tys.), a w programie MAKWWW – 207 tys. (w 2010 roku – prawie 200 tys.). Elektroniczna Bibliografia Nauk Teologicznych jest udostępniana w postaci samodzielnej bazy w programie MAKWWW na serwerze oraz na platformie multiwyszukiwarki dla komputerowych baz bibliotecznych FIDKAR. Po raz pierwszy możliwe jest podanie statystyk rocznych dla bazy EBNT: od kwietnia 2011 roku wygenerowano ok. 105 tys. stron. Ponadto dodanie bazy EBNT do wyszukiwarki FIDKAR wydatnie zwiększyło liczbę wyszukiwań (wzrost o 25 proc.).

Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES wyraża niniejszym wdzięczność Bibliotece Narodowej za współpracę i znaczącą pomoc przy tworzeniu Elektronicznej Bibliografii Nauk Teologicznych oraz Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego za dofinansowanie działań upowszechniających nauki teologiczne.